

G É P T Á J A K O N

Irta: KORVIN SÁNDOR (Kolozsvár)

Itt csupa rengő löktetés,
vad lendület zúdul tova.
Száz gép dübörg; száz véső vés;
csattogva zúg száz alkatrész.
Görnyed a váll, sűrög a kéz, —
ezer kuli ide-oda,
ha nyár heve, ha tél hava,
csak robotol, nincsen szava.
Nem oly nagy kár, ha odavész, —
külömban pár energia!...
Sebaj!... Tovább! a jelszó... Kész!...
Száz szij és lánc nyekergi a —
bósz harci dalt, mi mostoha
sorsuk ura: a termelés
siketítő csatadala!..

„Nem oly nagy kár, ha odavész!”
Lám ez a sorsod munkáskéz.
A te kezed, az én kezem;
keziünk, a mindig tettekérsz!
Tied kalapácsforgató;
enyém munkátlan tollfogó...
Hiába kedv, hiába ész, —
szemed itt akármerre néz, —
akárcsak fölös alkatrész:
„Nem oly nagy kár, ha odavész!”
Itt ez a sorsod munkáskéz...
*

Tovább!... Legyen!... Induljunk el tehát e komor tájakon,
a század arculata itt korommal övezi magát s e füstös koron át szemünk mit áttekint:
ezer kürtője int.
Lásd, vassövények s vágányok között vezet az út, —
magasló víztornyok vasán pihen tekintetem; fölöttem viadukt röpi
és kötélpályákon is tulnövő daruk
emelik terhüket...

A kor! — e könyörtelen század arculata ez; sem rút sem szép,
és röt kürtök fölött ziláltan fölkaavargó szélborzolt, sötétlő hajzatát... ha nézed im acélos homlokát
E füstbe burkolózó vonulatok kusza tájain át
sehol egy marék fű, tenyérynői pázsit vagy egy jó barát
ismerős szavai — sehol nem ütnek át.

Itt vasbeton töltés emelkedik, amott széntörmelék-hegyek
fölött olaj szagát hordja a szél; sistergő gőz fullaszt és zaj siketít
meg...
A leláncolt munka hónapban jársz, óh ember! — a szíved elszorul s
elfog a döbbenet!...

Vason és véren gázol át ez égbenyülő szerkezet,

e vas-birodalom minden teret belep s kiaknáz, hogy nem marad szemernyi rés,
 szemernyi hely, hol percre bár, de megpihenhet ütemed... Lásd
 ballada — im ez: a termelés!
 És nézd amott a szétgomolygó füstviharban most vonulnak, látod, ök,
 e rengő lármák közepett, sötét menetben kanyargó serény tömeg:
 a termelők!

Versem! most látod már, hogy félve ámulsz hát
 e felfedező utakon és mégis elfog, im a vágy: —
 előre lépni s eldalolni itt, a magaslatokon, e géptájak dalát!
 Am, várj! amott a magas vassövényen túl — ott él ama sürgő
 munkás-sereg,
 amelyet elvonulni látott az imént fürkész tekinteted...

*

Tán, azt hiszed, hogy emberi sora vagy otthona?

Népkonyha, korcsma, pincefok,
 kórház és börtön: otthonok.
 Ez átkozott, pudvás világ,
 mit gyárak szennye szerte rág:
 e gyárvárosban száz telep,
 miket száz kémény korma lep;
 piszok és kór — és kurta bér,
 az életük fityinget ér...

És házaik?

Rongy zubbonyok — tűzrevalók,
 és petróleumlámpa lóg
 házukban és keserű szók
 röppennek szerte... busítók.
 Ne kérdezz versem, — jó dolog
 nem igen akad itt e sok
 száz baj között... Szürke rajok
 a proletár-mindennapok.

És ő maga?

Alig él s alig alszik el, —
 sivó gyárkürt ébreszti fel!
 Reggel van ismét... Menni kell!
 A „fenséges nép“ így menetel.

*

És mégis!... Az éjszakában, mint a szikra villan!
 szikrázó füttyel munkás-dal röpül...
 Zárt gyárkapukon oson, im, keresztül
 vagy börtönablakok rácsára települ.
 Tűzfalak verik fel, visszhangos éllel;
 baljós és zengő férfias beszéddel.
 Szállong rabul, de soha el nem ül!
 Míg láncát széttörve — villámló reggel!
 száz száguldó gyárfütty közé vegyül!...

Oh, fivéreim, ti küzdő férfiak! nővéreim, kinlódó asszonyok!

*Vegyétek át; vigyétek, daloljátok...!
E korban csak tiértetek vagyok, —
hogy értetek szálljanak föl szívemből,
e büktető, nehéz munkás-dalok!*

*Mily forró dal vagy, te megkínzott borongó,
mily férfias vágyakozó, noha
csak munkapad mellől kelsz nagy utadra
és külvárosok sarán vergődsz tova...!*

A ROMÁNIAI ZSIDÓSÁG

Irta: BANYAI IMRE (Bukarest)

A romániai zsidóságot úgy a szélsőjobboldali mint a zsidó nemzeti alakulatok homogén nemzetiségnek tekintik, holott valójában a zsidóság a legheterogénebb csoportok és osztályok foglalatára, melyből a többi romániai nemzetiségre jellemző közös népi vonások (anyanyelv stb.) hiányzanak. Míg pl. a magyarságnak megvannak a maga objektív kritériumai, amelyek a magyarságon belül összefoglalják és egységesítik a falusi kisbirtokost és a nagyuri elemeket, addig a zsidóság nem tekinthető ilyen nemzetiségnek. A romániai zsidóságból hiányzik a nemzetiségre jellemző vonások zöme. Nincs közös anyanyelve, nincs közös kulturája, történelmi multja stb. A romániai zsidóság mint egység nem határozható meg, mert ilyen egység nincs; illetve, csak a romániai szélső jobb és a zsidó nemzeti szervezetek tudatában. A romániai zsidóság fogalma így a ma uralkodó általános fogalomzavar egyik esete, úgy, hogy amit a zsidóság alatt értenek az inkább a hamis tudatnak a mai társadalmi válság által elhomályosított képe, mint társadalmi realitás. A zsidó fogalmát u. i. nem az határozza meg, hogy azok, akiket ma zsidóknak nevezünk valaha tényleg azok voltak népi kulturával, közös anyanyelvvel, helyenkint együttlakva. A zsidó ma Romániában cuzista-cionista képzelem. A közös leszármazás nem nemzetiségi tényező s nem elegendő ahhoz, hogy egy nemzetiséget meghatározzon. A közös leszármazás tudata úgy a leszármazottak, mint az ellenlábás antiszemita csoportok tudatában szintén nem objektív nemzetiségi kritérium. A tudat nem pótolhatja a valóság hiányát. A zsidóság esetében ez a valóság-hiány és az azt tagadó köztudat az új Románia politikai áramlataiban nagy szerepet játszik.

*

Számszerűleg nem tudjuk kimutatni a zsidóság nemzetiségi tagozódását. Nem tudjuk megállapítani, hogy mennyi a tényleges és mennyi a vélt zsidó. Statisztikák vagy szociográfiai felvételek nem állnak rendelkezésünkre, ilyenek tudtunkkal egyáltalában nincsenek.

A romániai zsidóságot általában két, egymástól élesen különböző csoportra tagolhatjuk. Az első csoportba azok tartoznak, akik tényleg zsidók; akiknél a nemzetiség nemcsak tudatuk terméke, hanem együttlakás, közös nyelv, népi kultúra által meghatározott tényleges nemzetiség. A másik csoportot viszont azok teszik, akiknél a nemzetiség mindössze a közös leszármazás tényéből adódik, anyanyelvük nem a zargon, népi kulturájuk nincs, a román vagy magyar kulturában nőttek fel, nyelvük a román vagy a magyar, akiknél tehát a